

Meedoen is belangrijker

Ledevaertkerk, Chaam, 11 februari 2017, dienst van Schrift en Tafel
Ds. Sara Dondorp

Eerste lezing OT: 2 Koningen 5: 1-3 en 9-15b

Tweede lezing NT: Marcus 1: 40-45

Inleiding

Dit weekend wordt er overal om ons heen carnaval gevierd. En dit weekend beginnen de Olympische Spelen in Korea. Allebei festiviteiten die bedoeld zijn om harmonie uit te stralen. Feest van de gemeenschap, van de gezamenlijkheid. Misschien is het dan de vraag: mag iedereen meedoen? Bij de sport is dat duidelijk: wie doping gebruikt, ligt eruit. Maar voelt het voor de desbetreffende sporters ook zo? Wie hoort er bij, en wie wordt buitengesloten. Daar gaat het vanmorgen in de lezingen over. Eerst lezen we over de Aramese legerleider Naäman. Hij is melaats. Een ziekte die synoniem is met buitengesloten. Ook in het Evangelie komen we een melaatse tegen. Of liever: Jezus komt een melaatse tegen. Zijn reactie zet de houding tegenover melaatsen op z'n kop.

Overdenking

Gemeente van Jezus Christus,

In het koor van de Kloosterkerk in Ter Apel is een klein deurtje, ergens hoog boven in de muur, het lijkt nergens naartoe te gaan. Misschien komt zo'n deurtje vaker voor in kloosterkapellen. Het is bijna te klein voor een mens om doorheen te gaan. Dat deurtje was vroeger, in de tijd van het klooster, voor de zieken. Voor zieke kloosterlingen, misschien ook wel voor zieke gasten. Achter dat deurtje was de ziekenzaal. Met de deur open konden mensen de viering toch nog volgen. Zo konden ze er toch een klein beetje bij zijn. Het is een mooie gedachte, maar toch: daarboven hoorden ze er ook niet helemaal bij. Ze waren veilig ver weg.

Vroeger was het belangrijk om zieken te isoleren. Genezing was vaak niet mogelijk. Dan was het maar beter besmetting te voorkomen. Wie ziek werd, werd daarnaast dus óók nog buitengesloten. Zo raakte je als zieke ook nog je menswaardigheid kwijt. Natuurlijk was dat voor de zieke zelf het meest vreselijk. Maar ook voor de gemeenschap was het niet mooi. Waar de waardigheid van één mens is geschonden, is ook de waardigheid van de gemeenschap geschonden. Er is veel kapot, dan is er behoefte aan heling, aan heil.

Zo'n zieke komen we vandaag bij Marcus tegen. Een mens die aan huidvraat lijdt. Een melaatse, stond er vroeger. Dat is spreekwoordelijk geworden voor buitengesloten. Een mens die aan huidvraat lijdt is onrein. Niet alleen ziek, ook bedorven, onaanraakbaar. Jezus trekt door Galilea, als de man hem aanspreekt. Hij gaat de synagogen langs om het goede nieuws te brengen. De goede boodschap van Gods heil: van heelwording en genezing. En dan komt er zo'n man langs!

Mij valt op dat de man vol vertrouwen is, ondanks zijn hopeloze situatie. Ten einde raad inderdaad, hij valt op zijn knieën en smeekt om hulp. Maar hij weet dat Jezus hem helpen kan: "Als u wilt, kunt u me rein maken." Over ziek zijn en genezing spreekt hij niet. Hij wil niet meer onrein zijn, hij wil er weer bij horen. Daarmee verwijst de man naar de wet van Mozes. Zo spreekt hij Jezus aan in de traditie van de God van Israël. Wie in aanraking was geweest met onreinheid, of wie genezen was van ziekte, die moest een reinigingsritueel ondergaan. Die moest een offer brengen om God te danken. Zo kon hij of zij weer deelnemen aan de gemeenschap. Eigenlijk gaat de smeekbede van deze man dus niet over

zijn ziekte, maar vooral over zijn buitengesloten zijn. Jezus, die Gods heerschappij van liefde en heil verkondigt, kan de liefdeloosheid van onreinheid ongedaan te maken.

Het is de smeekbede om liefde, die Jezus beantwoordt. Hij krijgt medelijden, wordt met ontferming bewogen. En hij beweegt zich naar de man toe. Jezus reikt naar hem uit, hij pakt hem vast. Deze onaanraakbare man wordt door Jezus aangeraakt. Het doet bijna teder aan. Hoeveel kan een simpele aanraking niet betekenen, juist voor iemand die er niet meer bij hoort. Wie wel eens medemensen in de Geriatrie heeft ontmoet, weet dat: hoeveel kan het niet betekenen om een hand vast te pakken! Een in zichzelf gekeerd gezicht gaat ineens weer stralen. Een oud wrak is weer een waardig mens geworden. Alleen die aanraking al is heilzaam. Jezus pakt niet alleen de man vast, hij pakt ook zijn woorden op. Hij herhaalt precies wat de man zei: "Als u het wil, kan u me rein maken." "Ik wil het, word rein." Het wonder gebeurt: de ziekte verdwijnt en de man wordt rein. Niet alleen zijn ziekte, ook zijn onaanraakbaarheid is genezen. Deze man heeft zijn menselijke waardigheid terug gekregen. Hij kan weer deel uitmaken van de gemeenschap. En zo is ook de gemeenschap weer heel. Deze man is niet meer buitengesloten, hij mag er weer bij horen. Eigenlijk zijn het twee wonderen tegelijk: de man én de gemeenschap om hem heen zijn weer heel.

Dan geeft Jezus hem twee opdrachten: Hij moet een reinigingsoffer brengen volgens de wet van Mozes: Zo staat het in de Tora beschreven: wie onrein was moet zich reinigen. Jezus sluit aan bij de traditie waarin hij staat: hij verkondigt het heil van de God van Mozes. Dát heil heeft genezing gebracht aan een zoon van Israël, die krijgt nu de opdracht het bijbehorende ritueel uit te voeren. Want het is díe God van Israël die dit heil gebracht heeft. Jezus is geen kunstenaar die zomaar mensen geneest, hij is een rabbi, die leeft vanuit trouw aan de God van Mozes. Die God is de bron van het heil, de heling, de reinheid. Aan hem moet de genezen man dank betuigen, hem moet hij, volgens de overlevering een offer brengen. "Ga naar de priester," zegt Jezus, "doe het reinigingsoffer, als getuigenis voor de mensen."

Maar tegelijk geeft Jezus nog een andere opdracht: "Vertel niet verder wat je is gebeurd." Dat lijkt in tegenspraak: Ga een offer brengen, als getuigenis voor de mensen, en praat er met helemaal niemand over! Het voelt ook een beetje raar, vind ik. Mag hij eindelijk weer meedoen, met andere mensen praten, dan mag hij niet vertellen waar zijn hart van overloopt! Dat gaat natuurlijk niet. En ergens klopt het ook niet helemaal. Die mens, die zijn waardigheid terug heeft gekregen, en daarmee weer deel mag zijn van de gemeenschap om hem heen, die moet zijn vreugde toch juist delen met die gemeenschap! Daar is het een gemeenschap voor! En daar is Gods boodschap van heling, van heil ook voor bedoeld. Hoe zit het dan met die opdracht van Jezus?

Ik denk aan een bekend grapje: denk niet aan een witte olifant! Probeer dat maar eens. Het kan helemaal niet. Juist door niet aan een witte olifant te denken, blijft hij in je hoofd. Die opdracht is eigenlijk in strijd met zichzelf. Net als de opdracht die Jezus de genezen man meegeeft. Dus moet er wel iets anders achter zitten.

Misschien probeert Jezus de boodschap richting mee te geven. Natuurlijk zal de man vertellen dat hij weer rein geworden is. Maar het moet geen reclamestunt worden. "Komt dat zien, komt dat zien! Ben je melaats, kom dan naar deze wonderdoener! werking gegarandeerd! Niet goed, geld terug!" Jezus is geen wonderbaarlijke held, geen medicijnman, het is God de Vader die het heil bewerkstelligt. Dáár gaat het om, dat moet de boodschap zijn. Deze genezing gaat niet alleen over die ene individuele man, maar vooral ook om het herstel van het heil voor allen. Er was een mens buitengesloten, die mag nu

weer meedoen. Wat Jezus doet is geen medische stunt, maar een illustratie van zijn boodschap: De verkondiging van Gods koningschap: de boodschap dat niemand buitengesloten hoeft te zijn. Daar was dat deurtje boven in de Kloosterkerk voor bedoeld: ook de zieken kunnen een beetje meedoen. Niemand hoeft buitengesloten te zijn.

Zo kan je dit verhaal dus ook anders lezen. Als een oproep om naar elkaar om te zien: niemand hoeft buitengesloten te zijn. Waar onaanraakbaren weer worden aangeraakt, daar wordt de gemeenschap weer heel. daar komt Gods koningschap een beetje in het zicht. Zo staan we straks samen in de kring, allemaal zoals we zijn. Met onze zegeningen en met onze gebreken. Allemaal zijn we genodigd om aan Gods tafel te komen. Om met elkaar in de kring Gods heil te delen. Brood en wijn delen we met elkaar. Brood uit de hemel en wijn van het koninkrijk. Symbolen van gemeenschappelijkheid, tekenen van Gods liefde.
Amen